

**Eesti
Roheline
Liikumine**
Estonian Green Movement-FoE

ERL INFOKIRI

NOVEMBER 2015

Uudiseid Bankwatchi üldkoosolekult • Piik tulevastesse üritustesse:
Mida teha e-jäätmetega? • Kes on kliimapagulased?
Arengud TTIP-ga • Eesti teaduspõhine lähenemine GMOdele

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

UUDISEID BANKWATCHI ÜLDKOOS- OLEKULT

KADRI GREEN
ERL-i projektijuht

21.-22. oktoobril toimus meie pikaajalise katusorganisatsiooni CEE Bankwatch Network'i üldkoosolek. Meid käis esindamas juhatuse liige Mart Kullamaa. Antud koosoleku tegi eriliseks see, et pärast mitmeid kuid väldanud strateegia planeerimist, pandi koosolekul paika Bankwatchi järgneva viie aasta tegevussuunad.

Suuremas plaanis on kavas tegeleda Bankwatchile iseloomulikult Euroopa avalike finantsinstitutsioonidega. Eesmärgiks on peatada Euroopa avaliku sektori pankade rahastus kivisöö- ja

keskkonnakahjulikele taastuenergia projektidele nagu seda on näiteks suurte hüdroelektrijaamade ehitamine. Lisaks on Bankwatch võtnud eesmärgiks seista hea selle eest, et rahastust saaksid just need energiataristu projektid, mis on kas kogukondade põhised või toovad kogukondadele kasu.

Ambitsioonikaks plaaniks on ka Euroopa avalike finantsinstitutsioonide demokratiseerimine. Bankwatchis tegutsejad on aastaid jälginud Euroopa Investeeringuspanga ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga tegevust ning on veendunud, et sellist tüüpi arengurahastust peab olema võimalik teha ühiskonna- ja keskkonnasõbralikumalt ning eelkõige koostöös kogukondadega.

Täiesti uue tegevussuunana on nüüdsest Bankwatchi strateegias jätkusuutlike kogukondade arendamine. Sellega on mitmed liikmesorganisatsioonid juba iseseisvalt tegelenud, kuid üha enam tunnetatakse ühist vajadust toetada väikeseid kogukondi süsteemselt ning läbimõeldult. Konkreetne tegevusplaan pole veel välja arendatud, kuid kuna ka Eesti Rohelises Liikumises on viimasel ajal suurem huvi tekkinud just kogukondade edendamise ja toetamise vastu, siis on tulevikus võimalik Bankwatchiga selles valdkonnas tihedamat koostööd teha.

Foto: bankwatch.org

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

**Eesti
Roheline
Liikumine**
Estonian Green Movement-FoE

PILK TULEVAS- TESSE ÜRITUS- TESSE: MIDA TEHA E-JÄÄT- METEGA? KES ON KLIIMA- PAGULASED?

KAI ALLIKAS
ERL-i projektijuht

Mida teha e-jäätmetega?

26. novembril kell 18:00 korraldab ERL Tartu Loodusmajas jäätmenädala raames seminari ja aktsiooni e-jäätmete teemal. Koos vabatahtlikega oleme kokku pannud programmi, mis jaguneb kahte ossa. Kõigepealt kõneleb Peeter Eek, kes töötab Keskkonnaministeriumis, elektrooniliste jäätmete tekkimisega seotud probleemidest ja nende lahendamise võimalustest nii globaalses kui ka Eesti mastaabis. Teisena kõneleb MTÜ Tehnikaringluse ¹ esindaja antud organisatsiooni missioonist, mis seisneb vanade või katkiste süle- ja lauaarvutite kokkukogumises ja nende parandamises ning nende annetamises puudust kannatavatele peredele.

Korraldatava seminari eesmärgiks on näidata meie paradoksaalseid maailma, kus uue ja kiirema arvuti või telefoni turuletulekul tekib emotsionaalne, sotsiaalne vajadus ka endale uus tehnika-seade soetada, kuigi vana tehnoloogia on terve ja töökorras. Või kus e-kool on asendamas paberpäevikut ja lastel on ette nähtud koduste ülesannete tegemine arvutis arvestamata sealjuures tööka, et kõigil lastel veel pole kodus selleks vastavaid võimalusi.

Terve päeva vältel on Loodusmajja võimalik tuua oma vanu arvuteid ja nende osi (klaviatuurid, hiired, emaplaadid, toiteplokid, mälud, kõvakettad ja muud osad), printereid, telefone ja faksiaparaate, muid infotehnoloogiaseadmeid, raadioid, elektroonilisi muusikariistu, võimendeid ja pulte, LCD telereid, LCD monitore. Pole oluline, kas need on töökorras või mitte.

NB – mite tuua kineskoopelereid ja –monitore, need viia siiski jäätmejaama.

Kes on kliimapagulased?

Detsembri algul pöörame aga pilgud lõunasse ja uurime pagulaskriisi tagamaid läbi kliimamuutuste prisma korraldades loengud nii Tartus kui Tallinnas. Kliimateadlane Ain Kallis ja Helga Kalm Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskusest, arutlevad ja analüüsivad, kuidas äärmuslikud ilmastikutingimused koos majandus-poliitiliste teguritega võivad mõjutada rahu haprat tasakaalu. Fookusesse võetakse näitena Süüria kriisi ja olukord mõned aastad enne kriisi algust. Samuti tuleb teemasse üldine kliimamuutuste tulipunktide analüüs ja nende muutuste võimalik mõju tulevikus. Antud seminaride eesmärgiks on laiema tausta selgitamine ja analüüsimine, mitte Eesti või Euroopa Liidu pagulaspoliitika arutamine.

Täpsem info kliimapaguluste seminari kohta tuleb jooksvalt novembris.

Foto: Portaali Bioneer

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis
nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

ARENGUD TTIP-GA

MÄRT PÕDER

ERL-i projektijuht

CETA ja TTIP vabakaubanduslepete peatamise allkirjakampaania versta-postiks saanud 3,2 miljonit allkirja (sh 2895 neist Eestist) said oktoobri alguses läbirääkimisi pidavale Euroopa Komisjonile üle antud. Ometi on see alles üks esimesi samme läbirääkijate kodanikuühenduste poolsest survestamisest.

Allkirjakampaania esimese aasta lõpp ja kohe seejärel Berliini tänavatel CETA ja TTIP peatamist nõudnud 250 000 meeleavaldajat **1** andsid võimaluse tõstatada vabakaubanduslepete teema sisulisemalt ka Eesti meedias ning TTIP suhtes kriitilised argumentid said korduvalt kõneaineks nii rahvusringhäälingus **2** kui Äripäevas **3**, ka peaminister Taavi Rõivas sai Riigikogu infotunnil lõpuks kriitilisi küsimuse küsinud Artur Talviku käest endale isikliku koopia Keskkonnaõiguse Keskuse analüüsist TTIP mõjude kohta Eestile **4**.

Kuigi sellega oleme täitmas kampaania käesoleva etapi ühte eesmärki, milleks on kaasata kriitilisse diskussiooni senisest rohkem huvigruppe ning kutsuda neid üles vabakaubanduslepete suhtes seisukohta kujundama, siis vähemalt sama oluline on keskkonnaorganisatsioonide jaoks sõnastada ja esitada lepetega seoses oma konkreetsed nõudmised valitsusele, mida see peaks läbirääkimistele sisendi andmisel silmas pidama.

Valitsus on juba taganenud varasemast kokkuleppest keskkonnaorganisatsioonidega lähtuda GMO-de küsimuses ettevaatusprintsibist ning teinud sümbolse otsuse lubada Eestis GMO-maisiliini MON810 kasvatamist argumendiga, et see meil niikuinii ei kasva. Sellega on Eesti andnud käest võimaluse turundada rahvusvaheliselt end kui mahetoodangut propageerivat GMO-vaba põllumajandusega maad. **5**

Kui toidu- ja kemikaaliohutuse teemad TTIP puhul lähevad sageli sektoripõhisteks aruteludeks, mille tulemus on enamasti küll see, et Euroopa standardid hakkavad vabakaubanduslepete tulemusel alanema **6**, siis GMO-de teema on jätkuvalt n-ö ideoloogiline indikaatoriteema, mis väljendab USA ja EL põhimõttelist lähenemiste erinevust tervise ja keskkonna kaitsmisel.

Lisaks GMO-de teemale peaks aga keskkonnaorganisatsioonid võtma ette teise globaalse indikaatoriteema, milleks on vabakaubanduslepete mõju kliima soojenemisele, sest seni pole märke,

et leping hakkaks sisaldama piisavaid meetmeid kasvuhoonegaaside atmosfääri paiskumise või fossiilsete kütuste kasutamise vähendamiseks.

Häid võimalusi teema tõstatamiseks pakub detsembris Pariisis toimuv ÜRO kriimakonverents. **7**

Oktoobri lõpus lekkinud TTIP-läbirääkimiste jätkusuutliku arengu peatükk **8** ei anna kahjuks alust arvata, et keskkonnaorganisatsioonide nõudmisi läbirääkimistel tõsiselt võetaks, sest see sisaldab konkreetsete meetmete asemel pigem üldisi hea tahte deklaratsioone ning jätab liikmesriikidele õiguse kujundada oma keskkonnapoliitkat oma äranägemisest lähtuvalt.

Erinevalt suurettevõtete huve kaitsvatest peatükkidest puuduvad lekkinud jätkusuutliku arengu peatükis õiguslikud instrumendid keskkonnakaitse meetmete realseks jõustamiseks ja keskkonnaühendustel ei jää muud üle, kui teravdada TTIP ja CETA vabakaubanduslepete peatamise kampaaniat veelgi.

Illustratsioon: Elise Trigel

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

Eesti
Roheline
Liikumine
Estonian Green Movement-FoE

EESTI TEADUS- PÕHINE LÄHENEMINE GMODELE

MART KULLAMAA
ERL-i juhatuse liige

Olen GMOde turule lubamise looga EL õigusruumis kokku puutunud 2013. a teisest poolest, mil saatsin keskkonnaministrile palve maisiliini DuPont 1507 autoriseerimine Euroopas toetamata jätta. Kahjuks sellele soovile vastu ei tulnud. Siis olid minu teadmised sel teemal küll võrdlemisi hõredad ning mure põhines selle mürki tootva maisiliini mõjul mittesihtliigile – mesilastele. Pärast seda hakkasin teemasse rohkem süvenema, tasapisi hoomama selle komplitseeritust ning sai selgeks, et tõele pretendeerimine GMO küsimuses ei ole arukas lähenemine ja teemat tasub käsitleda kaasusepõhiselt.

2008. a avaldas keskkonnaministeerium koostöös TTÜga GMOde riskianalüüsi käsiraamatu, mille lähenemine on tervitatavalt ettevaatlik. Lühidalt kokku võttes on selle kandev mõte, et kui teadmatus või risk on liiga suur, siis lähtume ettevaatusprintsipiist, ehk oleme vaikumisi GMOde kultiveerimise vastu.

Seitsme aasta jooksul on aga toimunud oluline nihe negatiivses suunas, mille tuumani ei ole kõrvaltvaatajatel võimalik spekulatsioonide põhjendatusele annavad värvi Wikileaksis avaldatud dokumendid USA saatkonna käitumispraktikast antud küsimuses Bulgaarias.

GM-tööstuse lobirühmade mõju poliitikale ja teadusuuringute tulemuste objektiivsuse kallutamisel on tänaseks avalik saladus. Ebapiisavad riskianalüüsid ja pikaajalise mõju uuringud, teadusliku konsensuse puudumine, geenitriiv, mõju mittesihtliikidele, tervise aspektid, toidujulgeolek, glüfosaatide laialdasem kasutamine jpm on olulised teemad, mille ammendava käsitluse puudumisel võiks teaduspõhine lähenemine GMOde turulelubamisega viivitada.

Enim muret tekitab, et Eesti vaikumisi hoiak on muutunud pooldavaks: enam ei ole vaja GMOde Eestis autoriseerimiseks põhjalikke riskianalüüse, vaid nende turuletuleku peatamiseks on vaja vettpidavaid teaduspõhiseid argumente GMOde vastu. Samas kui enamik Euroopa riike – kellel on ilmselt samuti maailma parimad teadlased nagu meil – jõudis vastupidisele järeldusele. Ma

Foto: Erakogu

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

ei ole kursis, aga ehk on meie teadusrahastus geenmuundatud põllukultuuride küsimuses tõesti nii külluslik, et tegelikud otsustajad – poliitikud – saavad öösel rahulikult magada?

Loodan, et keegi ei saa valesti aru – ma ei ole teaduse vastu ega anna geenitehnoloogiale üldist hinnangut, vaid lähtun samuti juhtumipõhiselt. Kui vaadata GMOde loosungit „päästame maailma näljahädast väiksema keskkonnamõjuga“, siis esmapilgul kõlab see hästi. Välja arvatud see, et mitte kumbki lause pool ei vasta antud juhul tõele. Hetkel küsimuse all olevate GM-maisiliinide osas on väga palju lahtisi otsi ja mitte sugugi valdav enamik neutraalseid teadlasi ei leia, et me peaksime eksperimenterima GMOde laialdase kultiveerimisega. Annan endale aru, et võib jääda mulje, nagu minu seisukohta toetavad teadlased ja uuringud oleksid justkui neutraalsed ja teised mitte, aga keemia-tööstuse raha mõju uuringutulemustele on fakt, mida on võimatu eirata.

Tegelikult olen hariduselt ehitusinsener ja sellest aspektist tahan rääkida midagi riskidest. Et maja püsti püsiks, on vaja materjali. Materjal aga moodustab tavaliselt üsna märkimisväärse osa ehitusmaksumusest, mistõttu on oluline kasutada seda võimalikult vähe. Ühiskondlikult oleme seepärast kokku leppinud, mis on meie jaoks aktsepteeritav risk, mida võtta, et maja erakordsete ilmastikuolude puhul ikka püsti jääks, ja samas võimalikult vähe materjali kulutada. Selleks on meil väga pika aja jooksul kogutud ilmastikuandmed ja hoolikalt välja töötatud normid hoonete tugevusarvutusteks ning arvesse võetakse loomulikult ka hulganisti varutegureid. Kõik selleks, et mitte ükski, isegi mitte tühjalt seisev maja kokku ei kukuks, rääkimata ohust inimeste elule ja tervisele.

Kui nüüd küsida, mis hakkab juhtuma Eestis pärast seda, kui meil hakatakse kasvatama GMOsid, siis aus vastus oleks vast see, et me ei tea. Õigupoolest ei tea seda keegi ja kes väidab, et teab, see luiskab. Ka Euroopa Parlament viitas GMOde autori-seerimise küsimuses oma otsuses ebapiisavale riskianalüüsile ja pikaajalise mõju uuringute meetodika puudulikkusele, mistõttu palus nendes küsimustes ennast mitte tülitada enne, kui neid on märkimisväärselt täiustatud.

Kui kaaluda riski ja potentsiaalse kasu vahekorda, mis võiski olla sellise teaduspõhise küsimuse, nagu seda on GMO, otsustuse aluseks, siis vastus jääb leidmata, sest lisaks riskidele, mille ulatust ei ole veel ilmselt keegi piisavalt suuteline hindama, pole tegeliku hüve saajad ega võimaliku kasu suurus avalikkusele rahuldavalt läbipaistvad.

Selge on see, et DuPont, Bayer, Syngenta, Monsanto, BASF ja Dow Chemical Company on äriühingud, mille peamine tegevuspõhimõte on kasumlikkus ja selle kasvatamine, mis antud sektori puhul hõlmab muuhulgas ka aktiivselt osalemist poliitika kujundamise ja regulatsioonide väljatöötamise protsessis.

Nende kasu on selles eksperimendis selge ja mõõdetav. Planeedi, rahvastiku ja keskkonna võit aga ebaselge, kuna teadmata riskide suurust ei saa tulemuse kvaliteeti hinnata. Teadmata tulemuse kvaliteeti pole aga õigustatud riskida.

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

Eesti
Roheline
Liikumine
Estonian Green Movement-FoE

PÕNEVAT LUGEMIST

Kui hästi oled kursis Süüria kliimakonfliktiga? See illustratiivse pildisarjaga artikkel annab mõistliku ja kiire ülevaate.

<https://thenib.com/syrias-climate-conflict-43559b8ec211>

Euratom ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank laenavad Ukraina tuumajaamade eluea pikendamiseks 300 miljonit eurot.

<http://bankwatch.org/zombiereactors/>

Indoneesia suured metsaalad on tulekahjudest räsitud ning paljude loomaliikide elupaik hävinud. See on vägagi otseselt inimtegevuse tagajärg. Miks ometi sellest keegi ei räägi?

Foto: Ulet Ifansasti/Getty Images

http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/oct/30/indonesia-fires-disaster-21st-century-world-media?CMP=fb_gu

Volkswageni skandaal seab järjekordselt kahtluse alla Euroopa Investeerimispanga laenuandmise kriteeriumid, mille eesmärgiks on kliima muutuste vastu võitlemine.

<http://bankwatch.org/news-media/blog/smoke-billions-europes-auto-industry-eus-house-bank>

“Õelda, et mingi protsent loodust on meil juba hoiatud ja säilitatud ning see on piisav, et tänased ja tulevased inimesed saaksid eksisteerida, on ennatlik.” Allolev artikkel on Säästva Arengu Komisjoni esimehe Kaja Petersoni vastulause erametsaomanike rahutustele ja ütlustele, et looduskaitse on põhiseadusvastane.

<http://arvamus.postimees.ee/3379559/kaja-peterson-inimene-armastab-loodust-kull-kuid-oma-tingimustel>

Teema paremaks mõistmiseks loe ka:

<http://arvamus.postimees.ee/3371303/indrek-veso-looduskaitse-on-eestis-pohiseadusvastane>

<http://www.erametsaliit.ee/2015/10/22/pohiseadusvastane-looduskaitse/>

Lennukijäljed mõjutavad ilmastikku juba aastakümneid. Hoolikalt lennukoridore plaanides saab kliimamoju vähendada.

http://www.novaator.ee/ET/kliima/kuidas_vahendada_lennukijalgede_kliimamoju/

Foto: Wikipedia

Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all Eesti Roheline Liikumine

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24, 51003 Tartu

Telefon: 742 2532
E-post: info@roheline.ee

TEGUTSE

TEE HEATEGU - TOO OMA VANA VÕI KATKINE TEHNIKA LOODUSMAJJA

Tule 26. novembril Tartu Loodusmajja ja võta kaasa oma vana tehnika. Oodatud on eelkõige arvutid, mis sätitakse töökorda ning annetatakse heategevusse - Sinu vana on kellegi uus! Tehnika vastuvõtt toimub kell 9:00 - 20:00. Lisainfot võib uurida ka leheküljelt www.tehnikaringlus.ee.

OSALE

25. NOVEMBER

kell 18:00 Tartu Loodusmajas, Lille 10
Rohelise Tee Õhtu "Kuidas vähendada toidu- ja pakendijäätmeid?"
Lisainfo: birgit@roheline.ee

26. NOVEMBER

kell 18:00 Tartu Loodusmajas, Lille 10
Loeng "E-jäätmed"
Esinejad Peeter Eek ja Kadri Varjak
Lisainfo: kai@roheline.ee
NB! Jäätmete kogumine terve päeva vältel!

1. DETSEMBER

kell 18:00 Tartu Loodusmajas, Lille 10, Tartu
Loeng "Kes on kliimapagulased"
Esinejad Ain Kallis ja Helga Kalm
Lisainfo: kai@roheline.ee

2. DETSEMBER

(NB! Üritus vaid ERL-i liikmetele ja vabatahtlikele)
kell 18:00 Tartu Loodusmajas, Lille 10
ERL-i aastalõpupidu
Märgi oma tulek FB üritusel: <https://www.facebook.com/events/1502874393352786/>
või kirjuta kai@roheline.ee

9. DETSEMBER

kell 18:00 Eesti Loodusmuuseum, Lai 29a, Tallinn
Loeng "Kes on kliimapagulased"
Esinejad Ain Kallis ja Helga Kalm
Lisainfo: kai@roheline.ee

Eesti Rohelise Liikumise infokirja ilmumist rahastab Euroopa Liit ja infokirja sisu eest vastutab Eesti Roheline Liikumine.

Eesti Roheline Liikumine Tiigi 8-24, 51003 Tartu
Telefon: 742 2532 E-post: info@roheline.ee
Jälgi meie tegevusi ka Facebookis nime all
Eesti Roheline Liikumine

Toimetaja: Eliisa Saksing
eliisa@roheline.ee

Kujundaja: Neeme Möll

